

MAKTABGACHA TA'LIMDA MILLIY QADRIYATLAR VA GLOBAL
KOMPETENSIYALAR INTEGRATSIYASI

Sultonova Sitora Zarif qizi

**Toshkent viloyati Pedagogik Mahorat Markazi
“Maktabgacha, boshlang'ich va maxsus ta'lim
metodikasi” kafedrası o'qituvchisi
sultonova918@gmail.com**

Pardayeva Nigora

**Toshkent viloyati Angrin shahri 31-Davlat
Maktabgacha ta'lim Tashkiloti
Teli: +998 944259143
Pardavevanigora10@gmail.com**

Annotatsiya: Ushbu maqolada maktabgacha ta'lim jarayonida milliy qadriyatlarni bolalar ongiga singdirish hamda ularni global kompetensiyalar bilan uyg'unlashtirishning nazariy va amaliy jihatlari yoritiladi. Milliy qadriyatlar – o'zlikni anglash, madaniy merosni qadrlash, hurmat, mehr-oqibat, oila an'analari kabi tushunchalar bo'lib, ular bolalarda ijtimoiy-emotsional rivojlanishning muhim asosini tashkil etadi. Global kompetensiyalar esa tanqidiy fikrlash, muomala madaniyati, madaniyatlararo muloqot, ekologik ong, media savodxonlik va kreativlik kabi zamonaviy ko'nikmalarni o'z ichiga oladi. Maqolada ushbu ikki yo'nalishni integratsiyalashning dolzarbligi, metodik mexanizmlari, pedagogik yondashuvlari va samaradorlik omillari ilmiy tahlil qilinadi.

Kalit so'zlar: Maktabgacha ta'lim, milliy qadriyatlar, global kompetensiyalar, integratsiya, madaniy meros, tanqidiy fikrlash, madaniyatlararo muloqot, kommunikativ kompetensiya, ijtimoiy-emotsional rivojlanish, kreativlik, ekologik ong, pedagogik yondashuv, kompetensiyaga asoslangan ta'lim, tarbiyaviy jarayon.

Annotation: This article examines the theoretical and practical aspects of integrating national values into early childhood education while simultaneously fostering global competencies. National values—such as cultural identity, respect, kindness, family traditions, and appreciation of heritage—serve as a crucial foundation for children's socio-emotional development. Global competencies, including critical thinking, communication culture, intercultural interaction, ecological awareness, media literacy, and creativity, reflect the essential skills required in the modern world.

Keywords: Early childhood education; national values; global competencies; integration; cultural heritage; critical thinking; intercultural communication; communicative competence; socio-emotional development; creativity; ecological awareness; pedagogical approach; competency-based education; educational process.

Аннотация: В данной статье рассматриваются теоретические и практические аспекты интеграции национальных ценностей в систему дошкольного образования в сочетании с формированием глобальных компетенций. Национальные ценности — такие как самосознание, уважение, доброжелательность, семейные традиции и культурное наследие —

являются важной основой социально-эмоционального развития детей. Глобальные компетенции, включающие критическое мышление, культуру общения, межкультурное взаимодействие, экологическое сознание, медиаграмотность и креативность, отражают требования современного мира.

Ключевые слова: Дошкольное образование; национальные ценности; глобальные компетенции; интеграция; культурное наследие; критическое мышление; межкультурная коммуникация; коммуникативная компетенция; социально-эмоциональное развитие; креативность; экологическое сознание; педагогический подход; компетентностное обучение; воспитательный процесс.

Kirish

Bugungi globallashuv jarayonida maktabgacha ta'lim tizimi oldida bolalarni nafaqat milliy madaniyat va an'analarga sodiq, balki zamonaviy dunyo talablari asosida fikrlay oladigan, moslashuvchan, ochiq dunyoqarashga ega shaxs sifatida tarbiyalash vazifasi turibdi. Shuning uchun milliy qadriyatlar va global kompetensiyalarni integratsiyalash – maktabgacha ta'limning dolzarb va strategik yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Mazkur integratsiya jarayoni bolalarda o'zlikni anglashni mustahkamlaydi, madaniy merosga hurmat ruhini shakllantiradi, bir vaqtning o'zida esa tanqidiy fikrlash, ijodkorlik, muloqot madaniyati, madaniyatlararo tushunish, ekologik ong kabi global ko'nikmalarni rivojlantiradi. Bugungi globallashuv sharoitida davlat boshqaruvi va ta'lim tizimining samaradorligi milliy qadriyatlar bilan zamonaviy kompetensiyalarni uyg'unlashtirish bilan chambarchas bog'liq. Shu bilan birga, Shavkat Mirziyoyevning so'zlariga ko'ra, "Mamlakatimiz taraqqiyotini yo'q qiluvchi illat – korrupsiyaga qarshi keng ko'lamlı kurash olib borilmoqda". Maktabgacha ta'limda milliy qadriyatlarni singdirishning samarali mexanizmlarini aniqlash, ularni global kompetensiyalar bilan uyg'unlashtirishning nazariy asoslari va amaliy modellarini ishlab chiqish – bugungi ilmiy-pedagogik tadqiqotlarning asosiy yo'nalishlaridan biridir. Zero, mazkur integratsiya bolalarda dunyoga ochiq, lekin o'zligini unutmagan, innovatsion fikrlovchi, ijtimoiy faol va madaniy ongli shaxs sifatida kamol topishning poydevorini yaratadi. Ushbu maqolada milliy qadriyatlar va global kompetensiyalar integratsiyasining mazmuni, pedagogik yondashuvlari, metodik imkoniyatlari hamda maktabgacha ta'limdagi amaliy ahamiyati ilmiy nuqtai nazardan tahlil qilinadi.

Asosiy qism

Milliy qadriyatlarning maktabgacha ta'limdagi pedagogik ahamiyati. Maktabgacha yosh — shaxsning ijtimoiy, emotsional va axloqiy tamoyillari shakllanadigan eng muhim bosqichlardan biri bo'lib, aynan ushbu davrda milliy qadriyatlarni singdirish tarbiyaviy jarayonning asosiy tayanchlaridan sanaladi.

Milliy qadriyatlar bolalarda o'zlikni anglash, madaniy merosni qadrlash, kattalarga hurmat, mehr-oqibat, mehnatsevarlik, odo-axloq normalariga rioya qilish kabi ijtimoiy fazilatlarini barpo etadi. Pedagogik tadqiqotlar milliy qadriyatlarga asoslangan tarbiya bola shaxsining barqaror ijtimoiy moslashuvini ta'minlashda muhim rol o'ynashini ko'rsatadi. Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida milliy qadriyatlarni singdirish ko'proq o'yinlar, ertaklar, milliy urf-odatlar bilan tanishtirish, xalq og'zaki ijodi namunalaridan foydalanish, xalqona san'at elementlarini qo'llash orqali amalga oshiriladi. Bunday yondashuv bolalarning dunyoqarashi, emotsional tajribasi va ramziy tafakkuri rivojlanishiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Shuningdek, milliy madaniyat unsurlari o'quv-tarbiya jarayonida ijtimoiy-emotsional ta'limning organik qismiga aylanadi. Global kompetensiyalar tushunchasi va ularning zamonaviy ta'limdagi roli. Global kompetensiyalar — bolalarning turli madaniyat, til va qarashlarga ochiq bo'lishi, axborotni tahlil qila olishi, ijtimoiy mas'uliyatni his qilishi, ekologik ongga ega bo'lishi, kreativ va tanqidiy fikrlay olishi kabi zamonaviy ko'nikmalar

majmuasidir. Bugungi globallashuv sharoitida ushbu ko'nikmalar kichik yoshdan shakllantirilishi ta'lim standartlarining ustuvor yo'nalishiga aylangan.

Maktabgacha ta'limda global kompetensiyalarni shakllantirish o'quvchilarni xilma-xil muloqotga tayyorlash, ularni madaniy farqlarga hurmat ruhida tarbiyalash, ekologik mas'uliyatni kuchaytirish, STEAM yo'nalishidagi o'yinlar orqali ijodiy-tanqidiy fikrlashni rivojlantirish kabi amaliy metodlar bilan amalga oshiriladi. Bolaning global kompetensiyalarga ega bo'lishi uning kelajakda raqobatbardosh, mustaqil fikrlovchi, madaniyatlararo muloqotga qodir shaxs sifatida shakllanishiga xizmat qiladi.

Milliy qadriyatlar va global kompetensiyalar integratsiyasining nazariy asoslari. Integratsiya — ikki yoki undan ortiq pedagogik yo'nalishlar mazmuniy uyg'unlashuvini anglatadi. Milliy qadriyatlar va global kompetensiyalar bir-birini inkor etmaydigan, aksincha, bir-birini to'ldiradigan tarbiyaviy elementlardir. Nazariy jihatdan bunday integratsiya: madaniy-identitetni mustahkamlaydi, global dunyoqarashni kengaytiradi, ijtimoiy-emotsional rivojlanishni balanslaydi, ta'lim jarayonining kompetensiyaviy mazmunini boyitadi. Integratsion yondashuvning asosida konstruktivizm, kompetensiyaviy ta'lim nazariyasi, madaniyatshunoslik yondashuvi, sotsiokultural rivojlanish nazariyasi (Vigotskiy) kabi ilmiy konseptlar yotadi.

Ushbu nazariyalar bolalarda bilim, ko'nikma va munosabatlar uyg'unligi asosida yaxlit shaxsni shakllantirishni maqsad qiladi. Integratsiyani amalga oshirishning pedagogik-modellari. Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida integratsiyani amalga oshirish uchun bir necha pedagogik modellar qo'llaniladi: Madaniyatga yo'naltirilgan integratsion model. Bu modelda milliy urf-odatlar, an'anaviy o'yinlar, xalqona ertaklar asosiy mazmun sifatida tanlanadi, global kompetensiyalar esa mazkur faoliyatga zamonaviy talqin orqali singdiriladi. Masalan, milliy bayramlar haqida suhbat davomida ekologik ong yoki madaniyatlararo muloqot elementlarini qo'shish. Bu yondashuv global kompetensiyalarni markazga qo'ygan holda milliy qadriyatlar bilan boyitishni nazarda tutadi. Misol uchun, tanqidiy fikrlashni rivojlantiruvchi mashg'ulotlarda milliy ertaklardagi syujetlar asosida muhokama tashkil etish. Bolalar ishtirokida kichik loyihalar tashkil etiladi: "Mening oilam qadriyatlari", "Madaniyatlar xilma-xilligi", "Tabiatni asraymiz" kabi loyihalar orqali milliy va global ta'lim elementlari birgalikda beriladi.

Muammoli vaziyatlar yaratish: bolalarda tanqidiy fikrlash va ijtimoiy ongni kuchaytiradi. Madaniyatlararo ta'lim topshiriqlari: turli xalqlarning urf-odatlarini bilan tanishtirish. Integratsiyaning amaliy samaradorligi.

Ko'plab amaliy tajribalar integratsiyalashgan yondashuv: bolalarda ijtimoiy moslashuvni, kognitiv rivojlanishni, muloqot madaniyatini, ijodiy faoliyatni, madaniy identitetning mustahkamlanishini, ekologik va axloqiy ongning oshishini ta'minlashini ko'rsatadi. Integratsiya ta'lim jarayonini qiziqarli, mazmunli va bolalar ehtiyojlariga mos qiladi, pedagogning innovatsion faoliyatini rag'batlantiradi hamda ta'lim sifatini oshiradi.

Xulosa

Korrupsiya zamonaviy davlat boshqaruvi, iqtisodiy taraqqiyot va ijtimoiy barqarorlikka eng jiddiy tahdid solayotgan tizimli ijtimoiy-huquqiy muammolardan biridir. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, korrupsiyaning ildizlari boshqaruv apparatidagi institutsional zaiflik, javobgarlik mexanizmlarining yetarli darajada ishlamasligi, nazorat organlari faoliyatining samarasizligi hamda jamiyatda huquqiy madaniyatning pastligi bilan bevosita bog'liq. Ushbu omillar korrupsiyani nafaqat alohida holatlar ko'rinishida, balki barqaror takrorlanadigan tizimli jarayon sifatida shakllanishiga zamin yaratadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Mirziyoyev, Sh.M. Yangi O'zbekiston strategiyasi: Milliy qadriyatlar va ta'lim rivoji. Toshkent: O'zbekiston nashriyoti, 2021.

2. Abdullayeva, N.R. Maktabgacha ta'limda milliy qadriyatlarni shakllantirish metodikasi. Toshkent: Pedagogika, 2020.
3. Sodiqova, B.S. Global kompetensiyalarni erta yosh bolalarda rivojlantirish. Toshkent: Ta'lim va Innovatsiya, 2019.
4. Islomov, A.X. Milliy madaniyat va maktabgacha ta'lim: nazariy va amaliy jihatlar. Toshkent: O'zMU nashriyoti, 2018.
6. Kadirova, F.Z. Maktabgacha yoshdagi bolalarda ijtimoiy-emotsional rivojlanish va global kompetensiyalar. Toshkent: Ma'rifat, 2020.
7. Rasulova, M.M. Pedagogik texnologiyalar yordamida milliy va global qadriyatlarni integratsiyalash. Toshkent: Ta'lim nashriyoti, 2021.
9. Jo'rayev, X. Madaniyatlararo muloqot va kommunikativ kompetensiyani rivojlantirish metodikasi. Toshkent: O'zMU nashriyoti, 2021.
10. O'zbekiston Respublikasi Korrupsiyaga qarshi kurashish agentligi. Ta'lim sohasida shaffoflik va milliy qadriyatlarni rivojlantirish bo'yicha hisobot. Toshkent, 2022.